

УМОВИ НАКЛАДЕННЯ ШТРАФУ НА ПЕНСІЙНИЙ ОРГАН ЗА НЕВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ

Мета. Наукова стаття присвячена аналізу умов, за наявності яких можливе накладення штрафу за невиконання судового рішення на керівника суб'єкта владних повноважень, а саме керівника пенсійного органу. Насамперед дослідження спрямоване на підвищення ефективності правосуддя, покращення якості виконання судових рішень у спорах з органом Пенсійного фонду України, які розглядаються в порядку адміністративного судочинства. Основною метою дослідження є виявлення нормативних прогалин у регулюванні вказаного питання, проблемних аспектів судової практики та пошук шляхів їх вирішення. Методи, що використовувались в процесі роботи над публікацією, обрані відповідно до мети та завдань дослідження з урахуванням його об'єкта та предмета. У процесі написання статті використовувалися такі методи: діалектичний (супроводжував увесь процес дослідження та дозволив розглянути тенденції розвитку інституту накладення штрафу за невиконання судового рішення), системний (дозволив розглянути інститут накладення штрафу за невиконання судового рішення як складник адміністративного процесу), логічного аналізу, системно-функціональний, дедукції, індукції (під час формулювання наукових пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства) тощо. Вибір та використання зазначених методів у публікації мають подекуди комбінований характер, залежно від вирішення конкретних завдань дослідження. Результати. У процесі проведеного дослідження виділено як нормативні, так і авторські умови накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень за невиконання судового рішення, передбаченого статтею 382 Кодексу адміністративного судочинства України. Авторами обґрунтовано, що накладенню штрафу завжди має передувати встановлення нового строку для подання звіту про виконання судового рішення. Також питання про накладення штрафу обов'язково треба вирішувати в судовому засіданні. Навіть більше, на таке засідання варто запросити керівника суб'єкта владних повноважень, адже саме до нього застосовуватиметься майнова санкція. Наостанок потрібно ретельно, а не формально з'ясовувати справжні причини невиконання судового рішення.

Окрім того, акцентовано увагу на обов'язкових реквізитах ухвали про накладення штрафу. Така повинна містити прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, її РНОКПП і місце проживання. Адже без зазначення вказаних відомостей виконання ухвали про накладення штрафу буде неможливим. Запропоновано внести зміни до статті 294 Кодексу адміністративного судочинства України, які б унеможливили оскарження в апеляційному порядку ухвали суду про зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення чи встановлення нового строку для такого подання.

Ключові слова: адміністративне судочинство, адміністративний суд, публічно-правовий спір, суб'єкт владних повноважень, судовий контроль.

Сасевич Олександр,

кандидат
юридичних наук,
суддя
Львівського окружного
адміністративного суду,
член Вищої ради
правосуддя
orcid.org/0009-0005-6902-008X
omsasevich@ukr.net

Стасів Наталія,

кандидат юридичних
наук,
помічник судді
Львівського окружного
адміністративного суду,
асистент кафедри права
Львівського
національного
університету
ветеринарної медицини
та біотехнологій
імені Степана Гжицького
orcid.org/0009-0007-2313-1694
natalia_sk@ukr.net

1. Вступ

Останнім часом фокус уваги правничої спільноти змістився із забезпечення своєчасного, об'єктивного та повного розгляду спору між сторонами на сприяння належному виконанню судового рішення. Ні для кого не секрет, що ситуація з невиконаними судовими рішеннями в Україні є катастрофічною. Так, за даними Державної казначейської служби України, станом на 6 жовтня 2023 р. борг за невиконаними судовими рішеннями становить 6,8 млрд гривень та продовжує невпинно зростати (Державна казначейська служба України, 2023).

На масштабний і структурний характер вказаної проблеми неодноразово звертав увагу Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), зокрема в рішенні у справі «Жовнер проти України» (рішення ЄСПЛ «Жовнер проти України», 2004), пілотному рішенні у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (рішення ЄСПЛ «Юрій Миколайович Іванов проти України», 2010), рішенні у справі «Бурмич та інші проти України» (рішення ЄСПЛ «Бурмич та інші проти України», 2017). Отже, якщо не вирішити в найближчому майбутньому окреслену проблему, це може спричинити настання негативних наслідків для України аж до призупинення чи позбавлення членства в Раді Європи.

Очевидно, що в умовах воєнного часу розраховувати на додаткові бюджетні надходження, що компенсують заборгованість держави, марно. Тому правники всієї країни невпинно шукають шляхи, які допоможуть покращити якість виконання судових рішень. Однією з таких спроб стало запровадження механізмів судового контролю в порядку адміністративного судочинства (ст. ст. 382, 383 Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) України).

Одним із співавторів цієї статті є член Вищої ради правосуддя, к. ю. н. Олександр Михайлович Сасевич, який неодноразово наголошував на ефективності такого механізму контролю (Сасевич, 2019). На підтвердження цієї тези свідчить і судова практика, зокрема значна частина ухвал про прийняття звіту про виконання судового рішення, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень. Варто надати позитивну оцінку

результатам застосування судового контролю у спрах щодо відносин публічної служби (наприклад, постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14 листопада 2023 р. у справі № 420/967/21 (Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду, 2023)), спрахх щодо відмови в реєстрації податкових накладних (наприклад, ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду від 9 лютого 2023 р. у справі (Ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду, 2023)), спрахх щодо здійснення соціальних виплат (наприклад, постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 9 листопада 2023 р. у справі № 620/2038/21 (Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду, 2023)).

Водночас вимушені констатувати, що механізми судового контролю не демонструють зазначеної ефективності в так званих «пенсійних спрахх», які становлять левову частку з навантаження адміністративних судів.

2. Нормативне закріплення можливості накладення штрафу за невиконання судового рішення в порядку адміністративного судочинства

Повертаючись до теми цієї публікації, варто зазначити, що право суду накласти штраф на суб'єкта владних повноважень за невиконання судового рішення передбачене у ст. 382 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України, 2005). У ч. 1 вказаної статті регламентоване повноваження суду, який ухвалив судове рішення в адміністративній справі, щодо зобов'язання суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати в установлений судом строк звіт про виконання судового рішення (КАС України, 2005).

Водночас у ч. 2 вказаної статті передбачено санкцію за наслідками розгляду звіту суб'єкта владних повноважень про виконання рішення суду або в разі неподання такого звіту. Так, суддя своєю ухвалою може встановити новий строк подання звіту, накласти на керівника суб'єкта владних повноважень, відповідального за виконання рішення, штраф у сумі від двадцяти до сорока розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Половина суми штрафу стягується на користь позивача, інша половина – до Державного бюджету України (КАС України, 2005).

Детальний аналіз положень ст. 382 КАС України дозволяє викристалізувати такі умови накладення штрафу за невиконання судового рішення в адміністративній справі:

- 1) спеціальний суб'єктний склад сторін (позивач – фізична чи юридична особа приватного права, відповідач – суб'єкт владних повноважень);
- 2) наявність рішення суду, ухваленого на користь позивача, яким відповідача зобов'язано до вчинення визначених дій;
- 3) реалізація судом своїх контрольних повноважень шляхом зобов'язання відповідача подати звіт про виконання судового рішення;
- 4) неподання відповідачем у встановлений судом строку звіту про виконання судового рішення або встановлення за результатами розгляду такого факту невиконання судового рішення.

У ч. 5 ст. 382 КАС України передбачено право суду за клопотанням органу чи посадової особи, відповідальних за виконання рішення, на підставі відповідних доказів зменшити розмір штрафу, який стягується на користь Державного бюджету України за невиконання або неналежне виконання рішення, на суму штрафу, який було накладено за ці самі дії державним виконавцем відповідно до законодавства про виконавче провадження (КАС України, 2005).

Відповідно до ч. 6 ст. 382 КАС України ухвала суду про накладення штрафу, що набрала чинності, направляється для виконання до державної виконавчої служби. З наступного дня після набрання ухвалою чинності на суму заборгованості без додаткового рішення суду нараховується пеня в розмірі трьох відсотків річних з урахуванням індексу інфляції (КАС України, 2005).

Положеннями ч. 7 ст. 382 КАС України передбачено, що сплата штрафу не звільняє від обов'язку виконати рішення суду та подати звіт про його виконання. Повторне невиконання цього обов'язку призводить до застосування наслідків, установлених ч. ч. 1, 2 цієї статті, але розмір нового штрафу водночас збільшується на суму штрафу, який було або мало бути сплачено за попередньою ухвалою (КАС України, 2005).

3. Проблеми судової практики щодо накладення штрафу за невиконання судового рішення в порядку адміністративного судочинства

Якщо застосувати аналізовані нормативні положення до найчисельнішої категорії адміністративних справ (спори фізичних осіб з органами Пенсійного фонду України), можна виокремити дві типові ситуації, у яких на практиці трапляється накладення штрафу за невиконання судового рішення.

Перша ситуація має місце тоді, коли рішення суду виконане відповідачем частково, у зв'язку з відсутністю бюджетного фінансування. Ідеться про справи, у яких на виконання рішення суду здійснено перерахунок пенсії позивача-пенсіонера, проте виплату заборгованості відтерміновано до надходження коштів на такі виплати з державного бюджету. За оперативними даними, у 2023 р. здійснюється виплата заборгованості за судовими рішеннями, що набрали чинності в період із 8 липня 2020 р. по 20 вересня 2020 р., тобто затримка між датою ухвалення рішення та датою виплати заборгованості становить більше трьох років.

Оцінку правомірності такого відтермінування надав Верховний Суд, який насамперед акцентував увагу на неможливості зміни способу виконання судового рішення зі способу «зобов'язати Головне управління Пенсійного фонду України виплатити заборгованість по пенсії» на спосіб «стягнути з Головного управління Пенсійного фонду України на користь позивача несплачену заборгованість по пенсії за встановлений період» (Постанова Верховного Суду, 2023). У постанові від 24 липня 2023 р. у справі № 420/6671/18 Верховний Суд зазначив, що стягнення із суб'єкта владних повноважень (територіального органу Пенсійного фонду України) коштів, які зберігаються на його рахунках, але призначені для іншої мети, може поставити під загрозу функціонування

такого суб'єкта владних повноважень, виконання покладених на нього функцій та, відповідно, завдати шкоди необмеженій кількості осіб (постанова Верховного Суду від 24 липня 2023 р. у справі № 420/6671/18 (Постанова Верховного Суду, 2023)). Отже, варто констатувати, що органи Пенсійного фонду України на виконання судового рішення можуть здійснити лише перерахунок пенсії позивача, проте виплата заборгованості за минулі періоди залежить суто від наявності відповідного бюджетного фінансування.

Водночас у постанові від 4 жовтня 2022 р. у справі № 200/3958/19-а Верховний Суд наголосив на тому, що не може вважатися належним виконання судового рішення, за яким виплата коштів відтермінована на невизначений строк. Відсутність фінансування лише підтверджує, що таке невиконання судового рішення зумовлено об'єктивними обставинами, незалежними від посадових осіб органу Пенсійного фонду. Саме вказані мотиви стали підставою для відмови у прийнятті звіту про виконання судового рішення та встановлення Головному управлінню Пенсійного фонду України нового строку для його подання (Постанова Верховного Суду, 2022).

Верховний Суд відмовив у накладенні штрафу на посадову особу Головного управління Пенсійного фонду України, мотивуючи це тим, що накладення штрафу на начальника Управління, за обставин цієї справи та на цей час, жодним чином не захистить право позивача на отримання коштів (Постанова Верховного Суду, 2022).

Такий підхід видається цілком виправданим, адже накладення штрафу на посадову особу органу Пенсійного фонду України, яка не має об'єктивної можливості виконати судові рішення, суперечитиме принципам адміністративного судочинства та спричинить порушення прав, гарантованих Конституцією України та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Отже, цілком солідарні з позицією Верховного Суду про недопустимість накладення штрафу на посадову особу органу Пенсійного фонду України, коли вона вчинила всі необхідні дії для перерахунку пенсії позивача, проте виплата заборгованості не відбулася з об'єктивних причин (наприклад, через відсутність відповідного фінансування).

Друга типова ситуація, яку хочемо проаналізувати в межах цієї публікації, не пов'язана із браком фінансування органів Пенсійного фонду України. Радше йдеться про повторне свідоме вчинення органом Пенсійного фонду України того самого порушення, якому вже надавалась оцінка в судовому рішенні (а подекуди і не в одному). Ідеться, зокрема, про повторне зменшення відсоткового розміру пенсії позивача чи повторне обмеження такої максимальним розміром.

Так, у своєрідне замкнуте коло потрапляють пенсіонери, розмір пенсії яких перевищив максимальний розмір, установлений ст. 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб». Відповідно до положень вказаної статті максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової

допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації й інших доплат до пенсії, установлених законодавством, окрім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність (ЗУ «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», 1992) (станом на 2023 р. – 20 930 гривень).

За кожного чергового перерахунку пенсії таких осіб (чи то внаслідок виплати щорічної індексації, чи то внаслідок нарахування доплати в розмірі 2 000 гривень) орган Пенсійного фонду України обмежує таку максимальним розміром. Не зупиняє його від встановлення обмеження навіть наявність рішення Конституційного Суду України від 20 грудня 2016 р. № 7-рп/2016 у справі № 1–38/2016, яким визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 9 квітня 1992 р., зі змінами, а саме: ч. 7 ст. 43, згідно з якими максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації й інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, окрім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність; тимчасово, у період з 1 січня 2016 р. по 31 грудня 2016 р., максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації й інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, окрім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати 10 740 гривень (Рішення Конституційного Суду України, 2016).

Попри визнання неконституційним обмеження максимального розміру пенсій осіб, звільнених з військової служби, на практиці таке продовжує застосовуватися. Логіка пенсійного органу зводиться до того, що Конституційний Суд України визнав неконституційними положення щодо обмеження пенсії максимальним розміром у 2016 р. Проте висновків щодо конституційності такого обмеження у 2017 р. та наступних роках не надавав.

Не стримує пенсійний орган від застосування обмеження максимального розміру пенсії і наявність висновків суду про протиправність такого обмеження, установленого до конкретного пенсіонера. Ситуація доходить до абсурду: під час виконання рішення суду, яким зобов'язано орган Пенсійного фонду України здійснити перерахунок та виплату пенсії позивача, наприклад з 1 лютого 2023 р., без обмеження максимального розміру, відповідач такий перерахунок виконує та встановлює обмеження вже з нової дати, наприклад з 1 березня 2023 р. Мотивує своє рішення тим, що 24 лютого 2023 р. Уряд ухвалив

постанову № 168 «Про індексацію пенсійних і страхових виплат та додаткових заходів щодо підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення у 2023 р.» (Постанова Кабінету Міністрів України, 2023). На виконання вимог вказаної постанови відповідач здійснив перерахунок пенсії позивача, унаслідок чого її розмір знову зріс, отже, до такого встановлено нове обмеження максимального розміру. У Єдиному державному реєстрі судових рішень знаходимо сотні ухвал подібного змісту:

- «фактично рішення суду не виконано, адже під час визначення розміру пенсії з 1 травня 2023 р. відповідачем знову застосовано зазначене обмеження» (постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 8 листопада 2023 р. у справі №340/464/23 (Постанова Третього апеляційного адміністративного суду, 2023));

- «відповідач, незважаючи на рішення суду від 23 травня 2023 р. у даній справі, яким встановлено протиправність обмеження пенсії позивача максимальним розміром, з 1 жовтня 2023 р. знову встановив вказане обмеження десятьма прожитковими мінімумами, установленими для осіб, що втратили працездатність» (ухвала Одеського окружного адміністративного суду від 9 листопада 2023 р. у справі № 420/5605/23 (Ухвала Одеського окружного адміністративного суду, 2023));

- «на виконання постанови суду апеляційної інстанції в адміністративній справі № 580/3790/22 відповідач у січні 2023 р. здійснив відповідний перерахунок пенсії позивача з 1 липня 2022 р. та за період правовідносин, які розглядалися судом під час вирішення цієї справи. Проте у виконанні судового рішення в цій справі відповідач знову порушив право позивача на отримання пенсії без обмеження максимальним розміром, застосовавши таке обмеження вже за інший період (у правовідносинах, які виникли вже з періоду виконання рішення суду в цій справі)» (ухвала Черкаського окружного адміністративного суду від 11 серпня 2023 р. у справі № 580/3790/22 (Ухвала Черкаського окружного адміністративного суду, 2023));

- «виконуючи рішення суду у справі № 620/3179/22, відповідач дійшов висновку, що він не зобов'язаний у майбутньому здійснювати виплату пенсії без обмеження її максимальним розміром та з урахуванням надбавок та підвищень до пенсії, розмір яких змінюється в залежності від прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, а тому, проводячи перерахунок позивачу пенсії 1 листопада 2020 р., 1 липня 2021 р., 1 березня 2022 р., 1 грудня 2022 р., відповідач уважав, що мав підстави повторно обмежувати пенсію максимальним розміром із тих самих підстав, які визнані судом протиправними, проте станом на 1 грудня 2019 р.» (ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду від 7 червня 2023 р. у справі № 620/3179/22 (Ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду, 2023));

- «Головним управлінням Пенсійного фонду України в м. Києві на виконання рішення Чернівецького окружного адміністративного суду № 600/1883/22-а

від 30 червня 2022 р. проведено перерахунок пенсії позивача з обмеженням максимальним розміром, що суперечить вказаному судовому рішення, яким зобов'язувалось Головне управління Пенсійного фонду України в м. Києві здійснити з 1 квітня 2019 р. перерахунок та виплату пенсії по інвалідності ОСОБА_1 на підставі довідки Управління Служби безпеки України № 21/3/2–9/878–186 від 14 липня 2020 р. без обмеження максимальним розміром» (ухвала Чернівецького окружного адміністративного суду від 11 травня 2023 р. у справі № 600/1883/22-а (Ухвала Чернівецького окружного адміністративного суду, 2023)).

Наведене яскраво ілюструє наявність системної проблеми з виконанням судових рішень у справах, у яких відповідача – орган Пенсійного фонду України зобов'язано здійснити перерахунок пенсії позивача-пенсіонера без обмеження такої максимальним розміром. Складно уявити почуття такого пенсіонера, який знову і знову змушений звертатися за наданням правничої допомоги, витрачати кошти на сплату судового збору та подавати позов до суду для захисту свого порушеного права на отримання пенсії без обмеження максимального розміру.

Як видається, в аналізованій категорії справ належним чином захистити право позивача на отримання пенсії, не обмеженої максимальним розміром, можна лише за допомогою механізмів судового контролю. Адже у протилежному випадку позивачі-пенсіонери змушені будуть щороку, а то і двічі на рік звертатися до суду по захист свого порушеного права. Вказана ситуація є парадоксальною та недопустимою для правової держави.

Окрім того, нескінченні кругові звернення до суду очікувано спричинять збільшення навантаження на судову систему та додаткові витрати з бюджету. Зазначене звучить особливо загрозливо в умовах воєнної агресії Російської Федерації. Варто пригадати, що саме до повноважень адміністративних судів належить розгляд спорів за участю військовослужбовців і членів їхніх сімей. Отже, безпідставне збільшення навантаження на адміністративні суди може спричинити порушення розумних строків розгляду справ вказаної категорії. Окрім того, відсутність очікуваного позитивного ефекту від судового рішення вкотре негативно вплине на довіру до судової влади зокрема та держави загалом.

Також варто надати оцінку одному нормативному положенню, яке спричиняє надмірну тривалість розгляду питань, пов'язаних із встановленням судового контролю. Ідеться про пункт ч. 1 ст. 294 КАС України, яка передбачає право на оскарження в апеляційному порядку окремо від рішення суду ухвал про накладення штрафу й інших питань судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, постановлених судом відповідно до ст. 382 КАС України (КАС України, 2005). На практиці органи Пенсійного фонду України оскаржують в апеляційному порядку як ухвалу суду про зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення, так і ухвалу суду

про встановлення нового строку для подання звіту, ухвалу за результатами розгляду такого звіту й ухвалу суду про накладення штрафу. Отже, під час вирішення питань, пов'язаних із виконанням судового рішення, справа може тричі оскаржуватися в апеляційному порядку.

Підсумовуючи викладене, вважаємо за необхідне внести зміни до КАС України, які унеможливлять апеляційне оскарження ухвали про зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення, яка є своєрідним аналогом ухвали про відкриття провадження, не спричиняє жодних негативних наслідків для органу Пенсійного фонду України та не перешкоджає провадженню у справі.

4. Висновки

У попередньому підрозділі виокремлено умови накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень за невиконання судового рішення, які передбачені ст. 382 КАС України. Тепер же необхідно виділити авторські умови, які хоч і не передбачені нормативно, проте необхідність їх дотримання цілком узгоджується із ключовими принципами адміністративного судочинства.

По-перше, накладенню штрафу завжди має передувати встановлення нового строку для подання звіту про виконання судового рішення. Тобто суб'єкту владних повноважень треба надати хоча б дві спроби для добровільного виконання судового рішення. Натепер ч. 2 ст. 382 КАС України передбачає можливість накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень одразу за результатами розгляду його звіту.

По-друге, питання про накладення штрафу обов'язково треба вирішувати в судовому засіданні. Навіть більше, на таке засідання варто запросити керівника суб'єкта владних повноважень, адже саме до нього застосовуватиметься майнова санкція. Натепер норма ст. 382 КАС України не передбачає запрошення на судові засідання керівника суб'єкта владних повноважень, щодо якого вирішується питання про накладення штрафу. Вказане питання найчастіше вирішується за участю працівника юридичного відділу відповідного органу або й узагалі без його участі.

По-третє, потрібно ретельно, а не формально з'ясовувати справжні причини невиконання судового рішення, а також те, чи володіє керівник належними повноваженнями для виконання такого рішення. У постанові від 4 жовтня 2022 р. у справі № 200/3958/19-а Верховний Суд зазначив, що «маючи за мету забезпечення реалізації конституційного принципу обов'язковості судових рішень, адміністративні суди мають зважено підходити до вибору процесуальних засобів такого забезпечення, а саме: встановлювати справжні причини виникнення затримки у виконанні судового рішення, аналізувати акти законодавства, урахувати здійснені відповідною посадовою особою дії, спрямовані на виконання судового рішення, та їхню відповідність вимогам законодавства, встановлювати наявність і форму вини такої посадової особи, а також зазначати співмірність розміру штрафу та доходів (фінансової спроможності) такої посадової особи».

Накладення штрафу на посадову особу, відповідальну за виконання рішення суду, не повинно зумовлювати порушення основоположних засад адміністративного судочинства, зокрема, пропорційності, необхідності дотримання оптимального балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи та цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія) тощо; такі засоби не можуть бути надмірними за визначених умов та не мають призводити до порушення прав, гарантованих Конституцією України та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод» (Постанова Верховного Суду, 2022).

Окремо варто звернути увагу на обов'язкові реквізити ухвали про накладення штрафу. Така повинна містити прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, її РНОКПП та місце проживання. Без зазначення вказаних відомостей виконання ухвали про накладення штрафу буде неможливим.

Цікавою для аналізу є ситуація, коли у процесі виконання судового рішення змінився керівник суб'єкта владних повноважень. Уважаємо за доцільне в такому разі надати новому керівнику суб'єкта владних повноважень новий строк для виконання судового рішення. Інакше притягнення до відповідальності такого керівника суб'єкта владних повноважень за порушення, учинене його попередником, буде безпідставним.

Насамкінець варто зазначити, що ми твердо переконані, що активне застосування судами своїх контрольних повноважень, зокрема і щодо накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень, винного в невиконанні судового рішення, може суттєво покращити ситуацію з виконанням рішень у пенсійних спорах. Водночас застосовувати такі повноваження варто з особливою обережністю, беручи до уваги всі обставини справи та ризик накласти штраф у досить значному розмірі на особу, вина якої в невиконанні судового рішення відсутня. Тому закликаємо до плідної наукової дискусії та подальшого аналізу тематики накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень за невиконання судового рішення.

Список використаних джерел:

1. Про стан та терміни перерахування коштів за рішеннями судів / Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/diyalnist/vikonannya-sudovih-rishen/pro-standa-termini-pererahuvannya-koshtiv-za-rishennyami-sudiv> (дата звернення: 28.11.2023).
2. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Жовнер проти України» (заява № 56848/00) від 29.06.2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_221#Text (дата звернення: 28.11.2023).
3. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (заява № 40450/04) від 15.01.2010 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_479#Text (дата звернення: 28.11.2023).
4. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Бурмич та інші проти України» (заява № 46852/13 та інші) від 12.10.2017 р. URL: <https://minjust.gov.ua/files/gene ral/2023/06/08/20230608173527-69.pdf> (дата звернення: 28.11.2023).

5. Сасевич О. Судовий контроль як механізм підвищення ефективності судових рішень. *Судово-юридична газета*. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/144287-sudoviy-kontrolyak-mekhanizm-pidvischennya-efektivnosti-sudovikh-rishen> (дата звернення: 28.11.2023).

6. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14.11.2023 р. у справі № 420/967/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114909864> (дата звернення: 28.11.2023).

7. Ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду від 09.02.2023 р. у справі № 620/3131/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108880481> (дата звернення: 28.11.2023).

8. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 09.11.2023 р. у справі № 620/2038/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114804147> (дата звернення: 28.11.2023).

9. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон від 06.07.2005 р. № 2747–IV. Дата оновлення: 19.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 28.11.2023).

10. Постанова Верховного Суду від 24.07.2023 р. у справі № 420/6671/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112382417> (дата звернення: 28.11.2023).

11. Постанова Верховного Суду від 04.10.2022 р. у справі № 200/3958/19-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106716385> (дата звернення: 28.11.2023).

12. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 09.04.1992 р. № 2262–XII. Дата оновлення : 06.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text> (дата звернення: 28.11.2023).

13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень другого речення ч. 7 ст. 43, першого речення ч. 1 ст. 54 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 20.12.2016 р. № 7-рп/2016 у справі № 1–38/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-16#Text> (дата звернення: 28.11.2023).

14. Про індексацію пенсійних і страхових виплат та додаткових заходів щодо підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення у 2023 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2023 р. № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.11.2023).

15. Постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 08.11.2023 р. у справі № 340/464/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114803350> (дата звернення: 28.11.2023).

16. Ухвала Одеського окружного адміністративного суду від 09.11.2023 р. у справі № 420/5605/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114935904> (дата звернення: 28.11.2023).

17. Ухвала Черкаського окружного адміністративного суду від 11.08.2023 р. у справі № 580/3790/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112781945> (дата звернення: 28.11.2023).

18. Ухвала Чернігівського окружного адміністративного суду від 07.06.2023 р. у справі № 620/3179/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111381368> (дата звернення: 28.11.2023).

19. Ухвала Чернівецького окружного адміністративного суду від 11.05.2023 р. у справі № 600/1883/22-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110799790> (дата звернення: 28.11.2023).

References:

1. About the status and terms of transfer of funds according to court decisions: State Treasury Service of Ukraine: State Treasury Service of Ukraine. URL: <https://www.treasury.gov.ua/diyalnist/vikonannya-sudovih-rishen/pro-stan-ta-termini-pererahuvannya-koshtiv-zarishennyami-sudiv> (access date: 28. 11.2023).
2. Decision of the European Court of Human Rights in the case “Zhovner v. Ukraine” (application № 56848/00) dated 06.29.2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_221#Text (date of application: 28.11.2023).
3. Decision of the European Court of Human Rights in the case “Yuriy Mykolayovych Ivanov v. Ukraine” (application № 40450/04) dated 15.01.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_479#Text (date of application: 28.11.2023).
4. Decision of the European Court of Human Rights in the case “Burmych et al. v. Ukraine” (application № 46852/13 et al.) dated October 12, 2017. URL: <https://minjust.gov.ua/files/genera/2023/06/08/20230608173527-69.pdf> (access date: 28.11.2023).
5. Sasevich O. Judicial control as a mechanism for increasing the effectiveness of court decisions. Judicial and legal newspaper. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/144287-sudoviy-kontrolyak-mekhanizm-pidvischennya-efektivnosti-sudovikh-rishen> (access date: 28.11.2023).
6. Resolution of the Fifth Administrative Court of Appeal dated 11.14.2023 in case № 420/967/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114909864> (date of application: 28.11.2023).
7. Decision of the Chernihiv District Administrative Court dated February 9, 2023 in case № 620/3131/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108880481> (date of application: 28.11.2023).
8. Resolution of the Sixth Administrative Court of Appeal dated November 9, 2023 in case № 620/2038/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114804147> (date of application: 28.11.2023).
9. Administrative Judicial Code of Ukraine: Code of Ukraine dated 07.06.2005 № 2747–IV. Date of update: 19.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (date of application: 28.11.2023).
10. Resolution of the Supreme Court dated July 24, 2023 in case № 420/6671/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112382417> (date of application: 28.11.2023).
11. Resolution of the Supreme Court dated 04.10.2022 in case № 200/3958/19-a. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106716385> (date of application: 28.11.2023).
12. On pension provision for persons discharged from military service and certain other persons: Law of Ukraine dated 04/09/1992 № 2262–XII. Date of update: 06.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text> (date of application: 28.11.2023).
13. The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of the Supreme Court of Ukraine regarding the compliance with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provisions of the second sentence of the seventh part of Article 43, the first sentence of the first part of Article 54 of the Law of Ukraine “On pension provision of persons released from military service and some of other persons” dated 12.20.2016 № 7-пп/2016 in case № 1–38/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-16#Text> (date of application: 28.11.2023).
14. On the indexation of pension and insurance payments and additional measures to increase the level of social protection of the most vulnerable segments of the population in 2023: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 24, 2023 № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2023-%D0%BF#Text> (date of application: 28.11.2023).
15. Resolution of the Third Administrative Court of Appeal dated November 8, 2023 in case № 340/464/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114803350> (date of application: 28.11.2023).

16. Decision of the Odesa District Administrative Court dated November 9, 2023 in case № 420/5605/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114935904> (date of application: 28.11.2023).

17. Decision of the Cherkasy District Administrative Court dated August 11, 2023 in case № 580/3790/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112781945> (date of application: 28.11.2023).

18. Decision of the Chernihiv District Administrative Court dated 06/07/2023 in case № 620/3179/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111381368> (date of application: 28.11.2023).

19. Decision of the Chernivtsi District Administrative Court dated May 11, 2023 in case № 600/1883/22-a. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110799790> (date of application: 28.11.2023).

CONDITIONS FOR APPLYING A FINE TO THE PENSION AUTHORITY FOR NON-ENFORCEMENT OF A COURT DECISION IN AN ADMINISTRATIVE CASE

Sasevich Oleksandr,

*Ph. D. in Law, Judge
of the Lviv District Administrative Court,
Member of the High Council of Justice
orcid.org/0009-0005-6902-008X
omsasevich@ukr.net*

Stasiv Nataliia,

*Ph. D. in Law, Assistant Judge
of the Lviv District Administrative Court,
Assistant at the Law Department
Stepan Gzhitsky Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology
orcid.org/0009-0007-2313-1694
stasiv.natali@gmail.com*

Purpose. The scientific article is devoted to the analysis of conditions, in the presence of which it is possible to impose a fine for non-compliance with a court decision on the head of a subject of authority, namely the head of a pension body. First of all, this study is aimed at improving the efficiency of justice, improving the quality of execution of court decisions in disputes with the Pension Fund of Ukraine, which are considered in the order of administrative proceedings. The main goal of the study is to identify regulatory gaps in the regulation of the specified issue, problematic aspects of judicial practice and search for ways to solve them. **Methods.** In the process of writing the article, the following methods were used: dialectical (it accompanied the entire research process and allowed to consider the development trends of the institution of imposing a fine for non-compliance with a court decision), systemic (it allowed to consider the institution of imposing a fine for non-compliance with a court decision as a component of the administrative process), logical analysis, systemic functional, deduction, induction (when formulating scientific proposals for improving current legislation) and others. The choice and use of the specified methods in the publication is sometimes combined depending on the solution of specific research tasks. **Results and conclusions.** In the course of the conducted research, both

normative and copyright conditions for imposing a fine on the head of a subject of authority for failure to comply with a court decision provided for in Article 382 of the Civil Code of Ukraine were highlighted. The author substantiates that the imposition of a fine should always be preceded by the establishment of a new deadline for submitting a report on the execution of the court decision. Also, the issue of imposing a fine must be decided at a court hearing. Moreover, the head of the subject of authority should be invited to such a meeting, because it is to him that the property sanction will be applied. Finally, it is necessary to carefully, and not formally, find out the real reasons for the non-execution of the court decision.

In addition, attention is focused on the mandatory details of the decision on the imposition of a fine. This should contain the surname, first name, patronymic of the official, his RNOKPP and place of residence. In the opposite case, without specifying the specified information, it will be impossible to execute the decision on the imposition of a fine. It is proposed to make changes to Article 294 of the Civil Code of Ukraine, which would make it impossible to appeal in the appeal procedure the court decision on the obligation to submit a report on the execution of the court decision or to set a new deadline for such submission.

Key words: administrative proceedings, administrative court, public-legal dispute, subject of imperious plenary powers, judicial control.